
REGRESO IR SUBROGACIJOS ATRIBOJIMAS DRAUDIMO TEISINIUOSE SANTYKIUOSE

Eglė Štareikė*

**MRU Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedros lektorė
Putvinskio g. 70, LT 44211 Kaunas
Tel.: +370 656 76033,
el. paštas: egle.stareike@gmail.com,*

Sigita Kausteklytė-Tunkevičienė**

***MRU Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedros lektorė
Putvinskio g. 70, LT 44211 Kaunas
Tel.: +370 686 35012,
el. paštas: korcula45@yahoo.com,*

Anotacija. Straipsnyje analizuojama teoriniu ir praktiniu požiūriu aktuali subrogacijos atskyrimo nuo regreso draudimo teisiniuose santykiuose problema. Siekiant atskleisti subrogacijos ir regreso teisinį santykį, pirmiausia straipsnyje atliekama terminų „subrogacija“ ir „regresas“ lingvistinė bei teisinė analizė, kurios dėka įvertinami šių dviejų institutų skirtumai. Pagrindinis dėmesys yra skiriamas regreso ir subrogacijos skirtumų nustatymui ir analizei, kuri atliekama pasitelkus teisės teoriją bei remiantis šiuo metu Lietuvoje veikiančiais teisės aktais ir aktualia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika. Autorės siekia atriboti subrogaciją nuo regreso, todėl, kad šiai dienai šiuos du institutus taikyti praktikoje padeda Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, o ne painus teisinis reglamentavimas. Draudikams šis momentas yra ypač aktualus, nes priklausomai nuo to ar draudikas įgyja regreso teisę ar jam reikalavimo teisė pereina subrogacijos būdu, priklauso įstatyme nustatytų terminų skaičiavimas teisei pareikšti atgręžtinį reikalavimą bei šalių santykiams taikytina teisė. Pažymėtina ir tai, kad nuo draudiko galimybės tinkamai įgyvendinti regreso ar subrogacijos teisę, gali priklausyti ne tik atitinkamų draudžiamųjų rizikų perėmimas iš draudėjo, bet tai gali įtakoti ir draudiko operatyvumą priimant sprendimus dėl draudimo išmokos, o draudėją kuo operatyviau informuoti draudiką apie draudžiamąjį įvykį.

Pagrindinės sąvokos: regresas, subrogacija, draudimas, draudėjas, draudikas, žalos atlyginimas, nukentėjęs asmuo, žalą padaręs asmuo.

IVADAS

Plečiantis ir vystantis laisvosios rinkos ekonomikai, didėja ir atsakomybė už verslą, turtą, už savo ir artimųjų gyvybę bei sveikatą. Suprantama, tai įtakoja draudimo paslaugų rinkos išplėtimą, nes visuomenė draudimą vertina kaip vieną iš optimalių rizikos valdymo būdų, o įstatymų leidėjas suteikia teisę draudikui, išmokėjęs draudimo išmoką, išieškoti ją iš už žalą atsakingo asmens. Svarbu yra tai, ar visais atvejais draudikui yra legalizuota galimybė nukreipti atgręžtinio reikalavimo teisę į kaltininką ir kokiais atvejais draudikas įgyja regresinę prievolę ir ar ji nelaikytina tapačia subrogacija? Nors šiuo metu atliekama nemažai tyrimų draudimo teisės srityje, bet ši problema nelaikytina visiškai ištirta.

Lietuvos Respublikos Civiliniame kodekse regreso ir subrogacijos institutų reglamentavimas yra vienas problematiškiausių pavyzdžių. Šios problemos tampa dar akivaizdesnės analizuojant šiuos institutus draudimo teisiniuose santykiuose. Regreso ir subrogacijos skirtybės, jų taikymas vis dar lieka neaiškus analizuojant tiek teisės doktriną, tiek nuolat kintančią Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką. LR Civilinio kodekso VII skyrių įstatymų leidėjas pavadino „reikalavimo perėjimas trečiajam asmeniui regreso tvarka (subrogacija)“, tokiu būdu įnešant sumaištį dėl regreso teisės sutapatavimo su subrogacija.

Temos aktualumą pagrindžia ir tai, kad nuo naujojo Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso įsigaliojimo praėjus beveik septyniolikai metų vis dar lieka neaiškūs regreso ir subrogacijos taikymo kriterijai draudimo teisiniuose santykiuose. Regresas atsiranda trečiajam asmeniui įvykdžius prievolę už skolininką. Tai yra nauja regresinė prievolė, kuri sieja skolininką ir skolininko prievolę įvykdžiusį asmenį. Tuo tarpu subrogacijos instituto taikymo atveju tai yra ta pati besitęsianti prievolė, sukeliant pasekmes ne tik draudimo sutarties šalims, bet ir tretiesiems asmenims.

Šio mokslinio straipsnio **tikslas** yra išanalizuoti regreso ir subrogacijos institutų prigimtį, ištirti draudiko teisių išsireikalauti išmoką iš už žalą atsakingo asmens teisinį reglamentavimą ir atlikti subrogacijos ir regreso lyginamąją analizę draudimo teisiniuose santykiuose bei atriboti šiuos du institutus vieną nuo kito.

Mokslinio straipsnio **objektas** - regreso ir subrogacijos institutų taikymo ypatybės draudimo teisiniuose santykiuose. Moksliniame straipsnyje naudoti šie teoriniai ir empiriniai **metodai**: istoriniu metodu analizuotos regreso ir subrogacijos institutų istorinės ištakos, institutų vystymosi ypatumai. Palyginamosios analizės metodas taikytas siekiant nustatyti regreso ir subrogacijos institutų taikymo skirtynes draudimo teisiniuose santykiuose. Loginis – analitinis ir sisteminės analizės metodai naudoti teisės aktų, teisės doktrinos ir teismų praktikos analizei, skirtingų teisės normų santykiui atskleisti, mokslinio straipsnio apibendrinimui, pagrindinei problematikai atskleisti ir išvadoms suformuluoti.

REGRESO IR SUBROGACIJOS INSTITUTŲ SAMPRATA IR TEISINIS SANTYKIS

REGRESO SAMPRATA

LR Civilinio kodekso (toliau tekste CK) VII skyriaus 6.111 - 6.114 straipsniuose numatyti reikalavimo perėjimo regreso tvarka (subrogacijos) teisiniai santykiai¹.

¹ Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.280 str.

Regreso teisė (lot. *regressus* – atgalinis judėjimas, grįžimas) – tai asmens teisė reikalauti iš skolininko to, ką jis už skolą sumokėjo šio kreditoriui. Įstatymo leidėjo priimta teisės norma tarsi sutapatina iš esmės skirtingus regresą ir subrogacijos institutus. Tačiau jau tik analizuojant šių institutų prigimtį, tampa akivaizdu, jog jie nėra tapatūs. Kitaip tariant regresas - tai yra prievolė, kuri atsiranda trečiajam asmeniui įvykdžius prievolę už skolininką. Trečiajam asmeniui įvykdžius prievolę už skolininką atsiranda nauja regresinė prievolė, kuri sieja skolininką ir skolininko prievolę įvykdžiusį asmenį².

D. Ambrasienė pažymi, kad 1964 m. Civiliniame kodekse nebuvo straipsnių, reglamentuojančių regresą teisę, nors atskiri Civilinio kodekso straipsniai numatė regresą teises (pavyzdžiui, CK 190 straipsnis, numatė skolininko, įvykdžiusio solidarinę pareigą, reikalavimo atgręžtine tvarka procedūrą ir kt.). Atkreiptinas dėmesys, kad regresą atveju regredentas visada buvo skolininku pagrindinėje sutartyje³.

Regreso teisė – tai atgręžtinis reikalavimas, kai tretysis asmuo už skolininką visiškai ar iš dalies įvykdo skolininko prievolę ir tokiu būdu perima kreditoriaus teises ta apimtimi, kuria buvo įvykdyta prievolė. Toks atgręžtinio reikalavimo teisės aiškinimas yra įtvirtintas ir teisės teorijoje, ir teisės aktuose, ir teismų praktikoje⁴. CK 6.280 straipsnyje nurodyta, kad asmuo atlyginęs kito asmens padarytą žalą turi į padariusį žalą asmenį regresą (atgręžtinio reikalavimo) teisę tokio dydžio, kiek sumokėjo žalos atlyginimo, jeigu įstatymai nenustato kitokio dydžio⁵. Taigi, pateikta regresą teisės definicija suponuoja, kad regresą teisei atsirasti reikalingi trys asmenys – kreditorius, skolininkas ir trečiasis asmuo⁶.

Pagal LR CK 6.111 straipsnį reikalavimas regresą tvarka gali pereiti trečiajam asmeniui dviem būdais: pirma - rašytinės sutarties, ir antra - įstatymo pagrindu. Atkreiptinas dėmesys, kad CK 6.112 straipsnis reglamentuoja reikalavimo perėjimo regresą tvarka atvejus, sutapatindamas regresą ir subrogacijos sampratą, regresą reikia suvokti plačiau nei iki šiol. Tokią išvadą leidžia taip pat daryti CK šeštos knygos VII skyriaus normų analizė⁷.

² Žodynas. Verslo žinios. <http://zodynas.vz.lt/regresas>. [žiūrėta 2017-04-08] < <http://zodynas.vz.lt/subrogacija> >

³ Ambrasienė, D. Asmenų pasikeitimas prievolėje (kai kurie teoriniai ir praktiniai aspektai). III. Prievolių teisė. Jurisprudencija, 2002, t. 28(20); 96–104.

⁴ Kausteklytė-Tunkevičienė, S. Draudimo išmokos ir žalos atlyginimo panašumai bei skirtumai: ar draudimo išmoka laikytina žalos atlyginimu? Socialinių mokslų studijos. 2010, 4(8): 275–294, p. 282.

⁵ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios. 2000, *Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262*, 6.280 str.

⁶ Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė (I). Vilnius: Justitia, 2003. P.153.

⁷ Ambrasienė, D., Baranauskas, E., Bublienė D. ir kt. Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009.

LR CK regreso ir subrogacijos institutai reglamentuojami juos sutapatinant, aiškiai neatskiriant, o tai sudaro klaidingą prielaidą jog regreso instituto taikymo atveju vyksta asmenų pasikeitimas prievolėje, kas prieštarauja regreso teisės prigimčiai.

SUBROGACIJOS SAMPRATA

Subrogacija (lot. *subrogate*) – pakeisti, išrinkti vietoje kito. Subrogacijos terminas yra kilęs iš lotyniško žodžio „surogatas“ (lot. *surrogatus* – pasiūlytas vietoje kito)⁸. Subrogacija – tai toks regreso teisės atsiradimas, kai regreso tvarka asmeniui pereina teisė reikalauti iš skolininko atlyginti jam nuostolius, kuriuos jis atlygino kreditoriui⁹. Subrogacija – tai yra viena iš asmenų pasikeitimo prievolėje rūšių, kurios atsiradimo pagrindas Lietuvoje yra įstatymas.

Subrogacijos terminas vartojamas kai regreso teisė pereina skolininkui, įvykdžiusiam prievolę kreditoriui už kitą asmenį. Dažniausiai subrogacija yra sietina ir vartotina draudimo teisiniuose santykiuose, kai draudimo kompanija, išmokėjusi draudimo atlyginimą, perima kreditoriaus teisę reikalauti išmokėtos sumos iš skolininko, atsakingo už draudiminį įvykį¹⁰. Lietuvoje jos atsiradimo pagrindas yra įtvirtintas LR CK 6.1015 straipsnyje. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad subrogacijos terminas taip pat vartojamas paskolos sutarties teisiniuose santykiuose, kuomet skolininko paskola gali būti refinansuojama naujo kreditorius (pavyzdžiui būsto paskola refinansuojama kito banko ar kitos kredito įstaigų) arba ir tais atvejais kai pats (pradinis) skolininkas iš esmės pasikeičia¹¹. Subrogacijos terminas taip pat aptinkamas ir laidavimo sutartyse. Lietuvoje subrogacija dar taikoma pagal CK 6.51 straipsnio 1 dalį kreditoriui nukreipus išieškojimą į skolininko turtą, tretieji asmenys, kurie dėl tokio išieškojimo gali netekti tam tikrų teisių į tą turtą, gali patenkinti kreditoriaus reikalavimą. Šios prievolės įvykdymas ir bus laikomas subrogacija. Prievolę visiškai ar iš dalies gali įvykdyti trečiasis asmuo, išskyrus atvejus, kai šalių susitarimas ar prievolės esmė reikalauja, kad skolininkas ją įvykdytų asmeniškai (LR CK 6.50 straipsnio 1 dalis).

Subrogacijos doktrina yra labai sena ir vienareikšmiško sutarimo kas sąlygojo šiuolaikinio subrogacijos instituto kilmę nėra. Mokslininkų nuomonės išsiskiria, vieni teigia, kad subrogacijos ištakų reikia ieškoti laidavimo institute, kitų nuomone subrogacija yra kilusi

⁸Tarptautinių žodžių žodynas. – 3-asis leidimas – Vilnius: Alma Littera, 2004.

⁹ Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė (I). Vilnius: Justitia, 2003. P.153.

¹⁰ Watterson, S. Modelling Subrogation as an “Equitable Remedy”. *Can. J. Comp. & Contemp. L.* 2 (2016): 609-678.

¹¹ Nelson, G. S., Whitman, D. A. Adopting Restatement Mortgage Subrogation Principles: Saving Billions of Dollars for Refinancing Homeowners. *BYU L. Rev.* 2006, Vol. 2006, Issue 2, pp. 305 – 366.

iš cesijos instituto¹². Vis dėl to manoma, kad subrogacijos instituto ištakos siekia senovės romėnų laikus ir didžiausią įtaką jo kilmei padarė *Cessio Actionum* doktrina. Pagal šią doktriną, A įgyja B teises prieš C, tik tada kai B aiškiai perleidžia savo teises A. Šiandieniniame subrogacijos instituto taikyme, reikalavimo teisės perleidimas atsiranda *ipso jure*, t.y. remiantis teisės principais, nereikalaujant aiškios B valios išraiškos (t.y. kad B perleidžia skolą A)¹³. Nors lyginant subrogacijos institutą romėnų teisėje ir šiaurinėje jo analogiją išvelgiami skirtumai, tačiau romėnų teisė įtvirtino pagrindinį subrogacijos principą, kad trečioji šalis, įvykdžiusi prievolę už skolininką, turi reikalavimo teisę į savo materialinius interesus. Priklausomai nuo teisinės sistemos (kontinentinės ar bendrosios) subrogacijos instituto taikymo pagrindas gali būti papročiai, sutartis ar įstatymas¹⁴.

Vėliau, subrogacijos institutas labiausiai buvo išplėtotas bendrosios teisės sistemoje ir yra suvokiamas kaip teisingumo doktrina (angl. *equity*), t.y. kad žalą patyręs asmuo turi teisę į visišką žalos (nuostolių) atlyginimą. Bendrosios teisės sistemoje subrogacijos institutas aiškinamas dvejopai: pirma – tai draudiko ketinimas perimti apdraustojų teises, ir antra – tai draudiko mokama kompensacija apdraustajam už nelaimingą atsitikimą (draudiminį įvykį). Sumokėjus apdraustajam pagal jo reikalavimą, draudikas *atsistoja į apraustojų batus* ir įgyja visas jo reikalavimo teises trečiajam asmeniui (skolininkui). Atsižvelgiant į tai, kad subrogacija yra išvestinis atgręžtinio reikalavimo institutas, draudikas perima ne didesnes teises skolininko atžvilgiu negu turėtų apdraustasis ir skolininkas gali pasinaudoti tomis pačiomis gynybos priemonėmis, kuriomis naudotųsi prieš apdraustąjį. Šaliai, kuri naudoja subrogacijos institutą, kaip teisinę gynybos priemonę, taip pat tenka ir įrodinėjimo našta, kad egzistuoja konkreti skola ar įsipareigojimas¹⁵.

Pabrėžtina, kad subrogacijos institutas padeda sureguliuoti šalių teisinį santykį dviem būdais: pirma - vadovaujantis teisingumo principu įpareigoja civilinės teisės pažeidėją (skolininką) sumokėti skolą, ir antra – pasiekus pirmąjį tikslą (gavus kompensaciją) uždraudžia apdraustajam už tą pačią patirtą žalą (nuostolius) gauti kompensaciją du kartus¹⁶. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pasisakęs, kad: „*Subrogacijos sampratą reikia ... aiškinti ir taikyti*

¹² Greenblat, J. A. Insurance and Subrogation: When the Pie Isn't Big Enough, Who Eats Last? The University of Chicago Law Review, Volume (64) 1997. P. 1337-1366 [žiūrėta 2017-04-08] <http://chicagounbound.uchicago.edu/uclrev/vol64/iss4/10/>

¹³ Ibid.

¹⁴ Maher, B. S., Pathak, R. S. Understanding and Problematising Contractual Tort Subrogation, Loyola University Chicago Law. Vol. 40, Issue 1, 2008, pp.49-91.

¹⁵ Parker, J. C. Made Whole Doctrine: Unraveling the Enigma Wrapped in the Mystery of Insurance Subrogation. Missouri Law Review, Vol. 70, Issue 3, 2005. PP.723-775. P. 724.

¹⁶ Ibid. P. 725-726.

atsižvelgiant į subrogacijos tikslus. Subrogacijos tikslas yra įtvirtinti įstatymo nustatytos bendrosios taisyklės išimtį, kad prievolės įvykdymas lemia jos pasibaigimą. Išimtyms nustatomos tam, kad kreditorius išlaikytų visas buvusio kreditoriaus teises, nes, įvykdžius prievolę, pagal bendrąją taisyklę ji pasibaigtų, todėl kreditorius prarastų senosios prievolės privalumus. Įstatymiškai numatant subrogacijos atvejus jau pati jos formuluotė nukreipia į kreditorių pasikeitimo būdą egzistuojančioje prievolėje ... Be to, vienas iš subrogacijos tikslų yra išvengti nepagrįsto praturtėjimo“¹⁷.

REGRESO IR SUBROGACIJOS ATRIBOJIMAS DRAUDIMO TEISINIUOSE SANTYKIUOSE

LR Draudimo įstatymo 2 str. 31 p. nurodyta, kad „*draudimo veikla - ūkinė komercinė veikla, kuria draudimo sutarties pagrindu už draudimo įmoką prisiimama kito asmens nuostolių rizika ar kitaip siekiama apsaugoti šio asmens turtinius interesus įvykus draudžiamiesiems įvykiams, asmens turtinių interesų apsaugai panaudojant draudiko techninius atidėjinius dengiantį turtą ir kitą turtą.*“ Tokį draudimo veiklos apibūdinimo formuluotę įstatymų leidėjas įtvirtino atsižvelgdamas ne tik į draudimo veiklos specifiką, bet ir į draudimo veiklos įtaką šiuolaikinėje ekonomikoje bei draudimo funkcijas, tokias kaip rizikos perdavimas ar paskirstymas, žalos prevencija ar jos sumažinimas, socialinė ir psichologinė nauda. Žinoma, draudimas negali užkirsti kelio žalos kilimui, tačiau žalai atsiradus draudimas sušvelnina ar net tam tikrais atvejais eliminuoja žalos sukeltas pasekmes.

Šiandien draudimas yra tapęs verslo subjektų, viešojo valdymo subjektų bei fizinių asmenų kasdieninio gyvenimo dalimi, todėl teiginys, kad „*draudimas išieško atlygintą žalą iš kaltininko*“ yra sutinkamas pakankamai dažnai. Iš principo toks pasakymas laikytinas logišku, protingu ir pagrįstu, nes tokiu būdu yra siekiama, kad už žalos padarymą atsakingas asmuo neišvengtų civilinės atsakomybės. Šią teisę įtvirtina LR Civilinio kodekso 6.1015 str. „*Draudėjo teisių į žalos atlyginimą perėjimas draudikui (subrogacija)*“ 1 d., kurioje nurodyta, kad „*jeigu draudimo sutartis nenustato ko kita, draudikui, išmokėjusiam draudimo išmoką, pereina teisė reikalauti išmokėtų sumų iš atsakingo už padarytą žalą asmens.*“

Subrogacijos teisė draudikui¹⁸ yra įtvirtinta ne tik Lietuvoje ir kitose kontinentinės teisės sistemos, bet ir Bendrosios teisės sistemos valstybėse. Neatsižvelgiant į tai, kad skiriasi šios

¹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje *AB Lietuvos draudimas v. UAB „Ritraspeda“, UAB „ERGO Lietuva“* (Nr. 3K-3-503/2005).

¹⁸ Draudikas – draudimo sutartį sudarantis ar sudaręs asmuo, teisės aktų nustatyta tvarka turintis teisę vykdyti draudimo veiklą. Lietuvos Respublikos Draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 127-6385, 2 str. 8 p

teisės įgyvendinimo tvarka bei taikymo praktika, subrogacijos teisės draudimo teisiniuose santykiuose turinys, funkcijos bei paskirtis yra vienodi. Ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo praktikoje¹⁹ ir Bendrosios teisės sistemos doktrinoje²⁰ įtvirtinta, kad subrogacijos teisė draudikui suteikta siekiant šių tikslų:

- neleisti, kad nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėtų, gaudamas ir draudimo išmoką iš draudimo bendrovės, ir žalos atlyginimą iš žalą padariusio asmens;
- neleisti nepagrįstai praturtėti žalą padariusiam asmeniui, kuris draudimo bendrovės dėka sutaupytų tas pinigines sumas, kurios turėjo būti skirtos žalos atlyginimui;
- neleisti žalą padariusiam asmeniui išvengti atsakomybės už padarytą žalą tik dėlto, kad nukentėję asmuo buvo apsidraudęs, tokiu būdu siekiant ir prevencinių tikslų – t.y. atgrasyti asmenis nuo žalą sukeliančio elgesio;
- užtikrinti galimybę draudikui kompensuoti savo nuostolius nukreipiant išieškojimą į už žalą atsakingą asmenį.

Taigi subrogacija suteikia draudikui galimybę atgauti dalį ar net visas išlaidas, patirtas dėl draudžiamąjį įvykiu. Tačiau ar visada draudikas turi teisę išieškoti sumokėtą draudimo išmoką iš atsakingo už žalą padariusio asmens? Atsakymas į šį teisinį klausimą negali būti vienareikšmiškas. Nes tarkime civilinės atsakomybės draudimo, kaip ir kitų draudimo rūšių tikslas yra besidraudžiančio asmens siekis perkelti draudimo bendrovei riziką dėl neigiamų turtinių padarinių, kurie gali kilti dėl jo paties ar trečiųjų asmenų veiksmų, tokiu būdu iš dalies ar net visiškai išvengiant nuotolių. Įprastai civilinės atsakomybės draudimu draudžiamas kalto asmens turtinis interesas, už ką šis asmuo ir susimoka draudikui, todėl draudiko atgręžtinis reikalavimas į draudėją²¹ prieštarautų civilinės atsakomybės draudimo paskirčiai.²² Bet koks civilinės atsakomybės draudimas netektų prasmės ir nepasiektų savo tikslų, jeigu draudikas turėtų teisę nukreipti išieškojimą į asmenį, kuris kartu yra ir draudėjas ir atsakingas už žalą asmuo. Todėl jau aukščiau paminėtame LR Civilinio kodekso 6.1015 str. įtvirtintas draudimas

¹⁹ Teismų praktikos 2010 m. kovo mėnesio aktualijos [interaktyvus]. [žiūrėta 2017-04-20] <http://www.lat.lt/lt/teismu-praktika/lat-praktika/aktuali-praktika-iki-2015/aktuali-praktika-civilinesebylose.html>; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje *AB Lietuvos draudimas v. Viešoji policijos apsaugos tarnyba, UAB „BTA Draudimas“* (Nr. 3K-3-46/2009).

²⁰ Insurance and Subrogation: When the Pie Isn't Big Enough, Who Eats Last? *The university of Chicago law review* [interaktyvus]. Volume (64) 1997. P. 1337-1366 [žiūrėta 2017-04-08] <<http://chicagounbound.uchicago.edu/uclrev/vol64/iss4/10/>>.

²¹ Draudėjas – asmuo, kuris arba kreipėsi į draudiką dėl draudimo sutarties sudarymo, arba kuriam draudikas pasiūlė sudaryti draudimo sutartį, arba kuris sudarė draudimo sutartį su draudiku. Lietuvos Respublikos Draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 127-6385, 2 str. 7 p.

²² Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje „*BTA Insurance Company*“ *SE v. E.K.* (Nr. 2A-688-413/2014).

taikyti subrogaciją, esant draudimui nuo nelaimingų atsitikimų, draudimo ligos atveju ir civilinės atsakomybės draudimo atveju. Bet, jeigu asmuo žalą padarė tyčia, tokiu atveju draudikas įgyja reikalavimo teisę į kaltą asmenį, nepaisant to, kad draudimo sutartis subrogaciją draudžia.

Būtina pažymėti ir tai, kad LR Draudimo įstatymo 113 str. įtvirtina teisę draudikui ir draudėjui sudarant civilinės atsakomybės draudimo sutartį individualiai susitarti dėl draudiko regreso teisės į draudėją draudikui išmokėjus draudimo išmoką. Ir priešingai – draudimo sutarties šalys turi teisę sudarant draudimo sutartį papildomai susitarti dėl sąlygų ir/ar aplinkybių, kurioms esant draudikas negali reikalauti nuostolių atlyginimo atgėžtine tvarka ne tik iš draudėjo, sudariusio sutartį siekiant apsaugoti savo turtinius interesus, bet ir iš kitų asmenų (draudėjo kontrahentų ir pan.).

LR Civilinio kodekso 6.101 str. „Kreditoriaus teisė perleisti reikalavimą“²³ 3 d. 4 p. nurodyta, kad reikalavimo teisė pereina kitam asmeniui įstatymų pagrindu šiais atvejais: „*kai regreso tvarka draudimo įmonei pereina kreditoriaus teisės, susijusio su skolininku, atsakingu už draudiminį įvykį*“, tokiu būdu regresu įvardijant cesiją.

Kadangi įstatymų leidėjas LR Civilinio kodekso VII skyriuje, reglamentuojančiame reikalavimo perėjimą trečiajam asmeniui regreso tvarka nei kitose LR Civilinio kodekso nuostatose, nepateikia regreso ir subrogacijos skirtumų, šios iniciatyvos ėmėsi Lietuvos Aukščiausiasis Teismas aiškiai konstatuodamas, kad „subrogacijos, įtvirtintos CK 6.1015 straipsnio 1 dalyje, negalima sutapatinti su regresu, numatytu draudimo teisiniuose santykiuose (CK 6.114 straipsnio 1 dalies 5 punktas; CK 6.101 straipsnio 4 dalies 4 punkte, Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 22 straipsnio 2 ir 3 dalyse, Transporto priemonių savininkų ir valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo taisyklių 91 punkte), nes šiuo atveju kalbama apie galimą draudiko regresą draudėjo atžvilgiu. Kai draudėjas ir atsakingas už žalą asmuo yra tas pats, subrogacija negalima CK 6.1015 straipsnio 1 dalies pagrindu; tokiu atveju draudimo apsauga galioja interesui, kuris apdraustas pagal draudimo sutartį.“²⁴

²³ Cesija (lot. *cessio* – perleidimas, perdavimas) - kreditoriaus teisė perleisti reikalavimą. Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. Žiūrėta [2017-03-25] <<http://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Cesija>> .

²⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje *AB Lietuvos draudimas v. UAB „Ritraspeda“, UAB „ERGO Lietuva“* (Nr. 3K-3-503/2005). Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. vasario 12 d. nutartis civilinėje byloje *UAB DK „PZU Lietuva“ v. AB Lietuvos draudimas* (Nr. 3K-3-76/2008).

Remiantis aukščiau suformuluota Lietuvos Aukščiausiojo Teismo doktrina, darytina išvada, kad subrogacija yra tuomet, kai žalą padaręs asmuo ir draudėjas yra skirtingi asmenys, o kai draudėjas ir atsakingas už žalą asmuo yra tas pats, draudikas įgyja regresinę prievolę.

Ypatingai draudiko regreso teisė yra išplėta LR Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatyme (toliau – TPVCAPDĮ). Šio įstatymo 22 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad, draudikas, sumokėjęs išmoką, turi teisę reikalauti, kad sumokėtas dėl padarytos žalos sumas grąžintų atsakingas už žalą padarymą asmuo, jeigu jis:

- vairavo transporto priemonę neblaivus, apsvaigęs nuo vaistų, narkotinių ar kitų svaigiųjų medžiagų, taip pat kai vartojo alkoholį ar kitas svaigiąsias medžiagas po eismo įvykio iki jo aplinkybių nustatymo arba vengė blaivumo ar apsvaigimo patikrinimo;
- vairavo techniškai netvarkingą transporto priemonę, kai ją naudoti draudžia teisės aktai, ir eismo įvykis įvyko dėl šios priežasties;
- padarė žalos neturėdamas teisėto pagrindo vairuoti transporto priemonę ar neturėdamas teisės vairuoti šios rūšies transporto priemonę;
- pasišalino iš įvykio vietos;
- padarė žalos tyčia.

Ir teismų praktikoje, ir teisės doktrinoje pateisinamas toks draudiko atgręžtinio reikalavimo į draudėją įtvirtinimas, kadangi draudžiamasis įvykis įvyko dėl draudėjo veiksmų, kurie įprastai esant savanoriškam civilinės atsakomybės draudimui būtų pagrindas draudikui nemokėti draudimo išmokos.

Draudikas regreso teisę į draudėją įgyja ir TPVCAPDĮ 11 straipsnio 7 dalyje numatytu atveju, t.y. kai draudėjas „draudimo sutartyje nustatytu laiku nesumokėjo draudimo įmokos už teikiamą pagal draudimo sutartį draudimo apsaugą ir per tą laikotarpį pagal šią draudimo sutartį apdrausta transporto priemone buvo padaryta žala arba žala buvo padaryta, kai draudėjas buvo atleistas nuo draudimo įmokos mokėjimo pagal šio įstatymo 9 straipsnio 3 dalį, draudikas, išmokėjęs išmoką, turi teisę reikalauti iš draudėjo grąžinti dėl padarytos žalos draudiko išmokėtas sumas.“ Pagal TPVCAPDĮ 22 straipsnio 2 dalį draudikas turi teisę reikalauti grąžinti išmokėtą sumą ar jos dalį iš asmens, kalto už žalą padarymą, jeigu jis nevykdė arba netinkamai vykdė šio įstatymo 12 straipsnyje įtvirtintas pareigas ar padidino žalą dėl savo kaltės. Draudikas taip pat turi teisę reikalauti grąžinti išmokėtą draudimo išmoką ar jos dalį jei draudėjas nevykdė ar netinkamai vykdė draudimo sutartyje nustatytas pareigas.

Iš esmės ir regreso, ir subrogacijos paskirtis yra panaši. Abiem atvejais draudikas, išmokėjęs draudimo išmoką asmeniui, turinčiam teisę ją gauti, įgyja teisę išmokėtas pinigines

sumas išsireikalauti iš asmens, atsakingo už draudžiamąjį įvykį. Ne tik Lietuvoje, bet ir kitų Europos valstybių, Kinijos, Australijos teisės aktai²⁵ įtvirtina, kad subrogaciją ir/ar regresinę prievolę draudikas įgyja tik po to, kai išmokama draudimo išmoka, t.y. atlyginama žala nukentėjusiam asmeniui. Įprastai ir regresas, ir subrogacija yra atvejai, kai reikalavimo teisės perdėjimas vyksta pagal įstatymus ir abiem atvejais yra trys teisinių santykių subjektai – draudikas, draudėjas ir žalą padaręs asmuo.

Vienas iš esminių subrogacijos ir regresinės prievolės draudimo teisiniuose santykiuose skirtumų yra toks, kad „regresinė prievolė yra nauja prievolė, kuri paprastai atsiranda trečiajam asmeniui įvykdžius prievolę už skolininką: kai trečiasis asmuo įvykdo prievolę už skolininką, skolininko prievolė kreditoriui pasibaigia tinkamu jos įvykdymu (CK 6.123 straipsnio 1 dalis) ir atsiranda nauja, t. y. regresinė, prievolė, kuri sieja skolininką ir skolininko prievolę įvykdžiusį asmenį. Tuo tarpu subrogacijos atveju, kai draudikas išmoka pagal draudimo sutartį draudimo išmoką draudėjui dėl trečiojo asmens padarytos draudėjui žalos, žalos atlyginimo prievolė, siejanti nukentėjusį draudėją ir žalą padariusį asmenį, nepasibaigia, tik keičiasi šios prievolės šalis: draudikas, išmokėjęs draudimo išmoką, įgyja draudėjo teises ir pareigas žalos atlyginimo prievolėje, t. y. toje pačioje, jau *egzistuojančioje prievolėje*.“²⁶

Tokia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išdėstyta pozicija leidžia teigti, kad esant subrogacijai prievolė nepasibaigia, o toje pačioje jau egzistuojančioje žalos atlyginimo prievolėje pasikeičia viena iš prievolės šalių, t.y. draudikas įgyja nukentėjusio asmens (draudėjo) teises ir pareigas už žalos padarymą atsakingo asmens atžvilgiu. O regreso atveju priešingai – draudikui, išmokėjęs draudimo išmoką ne draudėjui, o dėl draudėjo veiksmų nukentėjusiam asmeniui, pasibaigia žalos atlyginimo prievolė tarp nukentėjusio asmens ir už žalą atsakingo asmens (draudėjo), o atsiranda nauja prievolė, kurioje draudikas įgyja nukentėjusio asmens teises ir pareigas į už žalos padarymą atsakingą asmenį, t.y. draudėją.

Dar vienas skirtumas, atibojantis subrogacijos ir regreso institutus draudimo teisiniuose santykiuose yra toks, kad esant subrogacijai, draudikas reikalavimo teisę perima iš draudėjo, kuris turi teisę į žalos atlyginimą, o esant regresinei prievolei – iš asmens, kuris turi reikalavimo teisę į draudėją, kuris atsakingas už draudžiamąjį įvykio kilimą ir žalos nukentėjusiajam padarymą.

²⁵ International comparative review of subrogation law [interaktyvus]. Insurance day, September 2009. [žiūrėta 2017-03-20] <http://www.houthoff.com/uploads/tx_hhpublishations/Insurance_Day_International_Comparative_Review_of_Subrogation_Law_September_2009.PDF>.

²⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje *AB Lietuvos draudimas v. Viešoji policijos apsaugos tarnyba, UAB „BTA Draudimas“* (Nr. 3K-3-46/2009).

Įstatymų leidėjas taip pat yra įtvirtinęs skirtingus ieškinio senaties terminų skaičiavimo pagrindus regresinėms prievolėms ir esant subrogacijai. Regresinėms prievolėms taikoma LR Civilinio kodekso 1.127 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta taisyklė, kad „iš regresinių prievolių atsirandančių reikalavimų ieškinio senaties terminas prasideda nuo pagrindinės prievolės įvykdymo momento.“ Subrogacijos atveju ieškinio senaties terminui ir jo skaičiavimo tvarkai taikoma LR Civilinio kodekso 1.128 straipsnyje įtvirtinta taisyklė – prievolės asmenų pasikeitimas nepakeičia ieškinio senaties termino ir jo skaičiavimo tvarkos, jeigu įstatymai nenustato ko kita. Tai reiškia, kad draudikas, įgijęs subrogacinio reikalavimo teisę, yra saistomas tų ieškinio senaties terminų, kurie būtų taikomi draudėjo reikalavimui atlyginti žalą, atsiradusią iš sutarties ar delikto ir šio termino eiga skaičiuojama nuo tos dienos, kurią žalą patyręs asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie savo teisės pažeidimą.²⁷ Realiai vertinant, esant subrogacijai, turėtų būti taikomas LR Civilinio kodekso 1.125 str. 8 dalyje nustatytas sutrumpintas 3 (trejų) metų ieškinio senaties terminas, taikomas reikalavimams dėl žalos atlyginimo, kadangi kaltininko ir draudimo bendrovės iki žalos padarymo nesiejo jokie sutartiniai santykiai. O regresui priešingai - pagal LR Civilinio kodekso 1.125 str. 7 dalį taikytinas sutrumpintas vienerių metų ieškinio senaties terminas, taikomas iš draudimo teisinių santykių atsirandantiems reikalavimams, kadangi draudikas atgręžtinio reikalavimo teisę nukreipia į draudėją, su kuriuo draudiką sieja sutartiniai teisiniai santykiai.

Lietuvos Aukščiausias teismas ne kartą nukrypo nuo savo paties suformuotos praktikos, ir subrogacijos bylose ir regreso bylose taikydamas trejų metų ieškinio senaties terminą, vėliau gana ilgą laiką subrogacijos bylose – trejų metų, o regreso bylose – vienerių metų ieškinio senaties terminą. Aktualiu laikotarpiu Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo poziciją pakeitė ir laikosi nuomonės, kad tokio pobūdžio santykiai laikytini kylantys iš draudimo teisinių santykių ir pagal LR Civilinio kodekso 1.127 str. 7 dalį jiems taikomas sutrumpintas vienerių metų ieškinio senaties terminas.²⁸

Kadangi ieškinio senaties pradžios momentas skiriasi esant regresinei prievolei (*nuo prievolės įvykdymo momento*) ir subrogacijai (*nuo sužinojimą apie teisės pažeidimą dienos*), pastaruoju atveju draudikas turi ženkliai mažiau laiko pareikšti subrogacinį reikalavimą teisme. Nes kaip ir minėta aukščiau šiame straipsnyje, draudikas subrogacijos teisę įgyja nuo to

²⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje *AB Lietuvos draudimas v. Viešoji policijos apsaugos tarnyba, UAB „BTA Draudimas“* (Nr. 3K-3-46/2009).

²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. vasario 29 d. nutartis civilinėje byloje *„Seesam Insurance AS“ Lietuvos filialas v. UAB „Techninė instaliacija“, UAB DK „PZU Lietuva“* (Nr. 3K-7-43/2016).

momento, kai jis sumoka savo draudėjui draudimo išmoką pagal jų sudarytą draudimo sutartį (LR Civilinio kodekso 6.1015 straipsnio 1 dalis). Pritartina Lietuvos Aukščiausiasis teismo pozicijai tokią situaciją vertinti kaip drausminančią ir draudiką, ir draudėją. „Draudikas, žinodamas, kad ieškinio senaties terminas gali pasibaigti, turi interesą stengtis kuo greičiau užbaigti draudžiamąjį įvykio administravimą ir priimti sprendimą dėl draudimo išmokos. Draudėjas turi interesą kuo greičiau pranešti apie jam padarytą žalą savo draudikui, nes, jeigu dėl delsimo pranešti subrogacija taps neįmanoma, draudikas įgis teisę atsisakyti išmokėti draudimo išmoką, vadovaudamasis LR Civilinio kodekso 6.1015 straipsnio 4 dalies nuostatomis.“²⁹

IŠVADOS

Apibendrinant tai, kas aukščiau išdėstyta darytina išvada, kad subrogacijos ir regresio atribojimas yra svarbus ginčo santykių teisiniam kvalifikavimui. Nuo to, ar reikalavimo teisės kreditoriui pereina subrogacijos būdu, ar jis įgyja regresio teisę, priklauso įstatyme nustatytų terminų skaičiavimas bei šalių santykiams taikytina teisė.

Lietuvos Respublikos Civiliniame kodekse regresio ir subrogacijos institutų reglamentavimas yra labai problematiškas. Iš pateiktų teisės normų – neaišku: ar tai yra tapatūs ar skirtingi institutai. Netinkamas šių institutų ir jų teisinio santykio identifikavimas nulemia klaidingą teisės taikymą. Tačiau nors abu institutai yra priskiriami reglamentuoti reikalavimo perleidimo teisinius santykius, tačiau analizuojant jų kilmę ir taikymo sąlygos atsikleidžia jų esminės skirtybės.

Draudimo teisiniuose santykiuose subrogacija nuo regresio skiriasi tuo, kad:

1) subrogacija yra tuomet, kai žalą padaręs asmuo ir draudėjas yra skirtingi asmenys, o kai draudėjas ir atsakingas už žalą asmuo yra tas pats, draudikas įgyja regresinę prievolę, todėl esant subrogacijai, draudikas reikalavimo teisę perima iš žalą patyrusio draudėjo, o esant regresui – iš dėl draudėjo veiksmų nukentėjusio asmens;

2) regresinė prievolė laikytina nauja prievolė, o subrogacijos atveju žalos atlyginimo prievolė nepasibaigia, tik keičiasi viena iš prievolės šalių;

3) esant regresinei prievolei, draudimo išmokos sumokėjimas laikytina ieškinio senaties eigos pradžia, o esant subrogacijai - draudimo išmokos sumokėjimo faktas reiškia subrogacijos teisės atsiradimą, o ne ieškinio senaties eigos pradžia;

²⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje *AB Lietuvos draudimas v. Viešoji policijos apsaugos tarnyba, UAB „BTA Draudimas“* (Nr. 3K-3-46/2009).

4) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika nevieninga dėl sutrumpinto ieškinio senaties termino taikymo, todėl specifinės situacijos sprendžiamos per ieškinio senaties atstatymo institutą.

LITERATŪRA

1. Ambrasienė, D. Asmenų pasikeitimas prievolėje (kai kurie teoriniai ir praktiniai aspektai). III. Prievolių teisė. Jurisprudencija, 2002, t. 28(20); 96–104.
2. Ambrasienė, D., Baranauskas, E., Bublienė D. ir kt. Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009.
3. Greenblat, J. A. Insurance and Subrogation: When the Pie Isn't Big Enough, Who Eats Last? *The university of Chicago law review* [interaktyvus]. Volume (64) 1997. P. 1337-1366 [žiūrėta 2017-04-08] <<http://chicagounbound.uchicago.edu/uclrev/vol64/iss4/10/>>.
4. International comparative review of subrogation law [interaktyvus]. Insurance day, September 2009. [žiūrėta 2017-03-20] <http://www.houthoff.com/uploads/tx_hhpublications/Insurance_Day_International_Comparative_Review_of_Subrogation_Law_September_2009.PDF>.
5. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje „BTA Insurance Company“ SE v. E.K. (Nr. 2A-688-413/2014).
6. Kausteklytė-Tunkevičienė, S. Draudimo išmokos ir žalos atlyginimo panašumai bei skirtumai: ar draudimo išmoka laikytina žalos atlyginimu? Socialinių mokslų studijos. 2010, 4(8): 275–294.
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje AB Lietuvos draudimas v. UAB „Ritraspeda“, UAB „ERGO Lietuva“ (Nr. 3K-3-503/2005).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. vasario 12 d. nutartis civilinėje byloje UAB DK „PZU Lietuva“ v. AB Lietuvos draudimas“ (Nr. 3K-3-76/2008).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje AB Lietuvos draudimas v. Viešoji policijos apsaugos tarnyba, UAB „BTA Draudimas“ (Nr. 3K-3-46/2009).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. vasario 29 d. nutartis civilinėje byloje „Seesam Insurance AS“ Lietuvos filialas v. UAB „Techninė instaliacija“, UAB DK „PZU Lietuva“ (Nr. 3K-7-43/2016).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 29 d. Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. AC-34-1.
12. Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. žiūrėta [2017-03-25] <<http://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Cesija>>.
13. Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262.
14. Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė (I). Vilnius: Justitia, 2003.
15. Lietuvos Respublikos Draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 127-6385.
16. Lietuvos Respublikos Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 61-340.
17. Maher, B. S., Pathak, R. S. Understanding and Problematising Contractual Tort Subrogation, *Loyola University Chicago Law*. Vol. 40, Issue 1, 2008, pp.49-91.
18. Nelson, G. S., Whitman, D. A. Adopting Restatement Mortgage Subrogation Principles: Saving Billions of Dollars for Refinancing Homeowners. *BYU L. Rev.* 2006, Vol. 2006, Issue 2, pp. 305 – 366.
19. Parker, J. C. Made Whole Doctrine: Unraveling the Enigma Wrapped in the Mystery of Insurance Subrogation. *Missouri Law Review*, Vol. 70, Issue 3, 2005. PP.723-775.
20. Tarptautinių žodžių žodynas. – 3-asis leidimas – Vilnius: Alma Littera, 2004.

21. Teismų praktikos 2010 m. kovo mėnesio aktualijos [interaktyvus]. [žiūrėta 2017-04-20] <<http://www.lat.lt/lt/teismu-praktika/lat-praktika/aktuali-praktika-iki-2015/aktuali-praktika-civilinese-bylose.html>>.
22. Watterson, S. Modelling Subrogation as an “Equitable Remedy”. *Can. J. Comp. & Contemp. L.* 2 (2016): 609-678.
23. Žodynas. Verslo žinios. <http://zodynas.vz.lt/regresas>. [žiūrėta 2017-04-08] < <http://zodynas.vz.lt/subrogacija>>

DISTINCTION OF RECOURSE AND SUBROGATION IN INSURANCE LEGAL RELATIONS

Eglė Štareikė*, Sigita Kausteklytė-Tunkevičienė**
Mykolas Romeris University

Summary

The problems of recourse and subrogation institutes regulation in the Civil Code of Republic of Lithuania are analyzed in this article. Distinction of institutes' problems becomes more apparent analyzing legal relations of insurance. Variables and application of recourse and subrogation remains unclear analyzing both legal doctrine and constantly changing practice of Lithuanian Supreme Court. Legislature of Republic of Lithuania called Civil code chapter VII “transfer of legal requirement to third party in recourse order (subrogation)” thus contributing to confusion of recourse and subrogation equating.

Relevance of the topic is also justified by the fact that since new Lithuanian Civil code came into force seventeen years ago it still remains unclear criteria implicating recourse and subrogation in legal relations. Recourse occurs after third party fulfills obligation for the debtor. This is a new recourse obligation which links debtor and party fulfilling debtor's obligation. Meanwhile, in the case of subrogation institute it is the same continuing obligation causing consequences not only for the parties to the insurance contract, but also to third parties.

The **purpose** of this scientific article is to analyze nature of recourse and subrogation institutes also to investigate legal framework of insurer's rights claiming compensation from the liable person's and to perform comparative analysis of recourse and subrogation in insurance legal relations and dissociate these two institutes.

Object of scientific article – features of recourse and subrogation institutes application in insurance legal relations.

After analysis of legislation, legal doctrine and legal practice of Lithuanian Supreme Court, it must be concluded that distinction between subrogation and recourse is important for the legal classification of the dispute relations. Calculation of time limits and applicable law is dependent if the creditor received legal requirement as a subrogation or acquired a right of recourse.

Article authors presents main differences of subrogation and recourse in insurance legal regulations:

1. subrogation is when the tortfeasor and the insured are different parties but when tortfeasor and insured are the same insurer acquires obligation of recourse, therefore during subrogation insurer receives legal requirement from injured party, while during recourse from the party injured by insured actions;

2. recourse obligation is regarded as new obligation, but in case of subrogation obligation to compensate does not end, only changes one part of obligation parties;

3. in case of recourse obligation the payment of insurance indemnification is considered as start of legal prescription, but in case of subrogation fact of insurance indemnification is considered as appearance of subrogation right, but not as a start of legal prescription;

4. the practice of Lithuanian Supreme Court regarding application of simplified legal prescription term is not unified, therefore specific situations should be solved via restoration institute of legal prescription.

Keywords: Recourse, subrogation, insurance, insured, insurer, indemnification, injured person, tortfeasor.

Eglė Štareikė*, Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptis: sutarčių teisė, prievolių teisė, civilinė atsakomybė.

Eglė Štareikė*, Mykolas Romeris University, Faculty of Public Security, Department of Law, lecturer. Research interests: contract law, law of obligations, civil liability.

Sigita Kausteklytė-Tunkevičienė**, Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptis: socialinių teisių įgyvendinimo problemų tyrimas.

Sigita Kausteklytė-Tunkevičienė**, Mykolas Romeris University, Faculty of Public Security, Department of Law, lecturer. Research interests: research of problems in realization of social rights.